

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

List za gospodarstvo in umno kmetijstvo.

Izdaja ces. kr. kmetijska družba na Štajerskem.

List velja na leto 4 krono.

Udje družbe prispevajo na leto 2 kroni.

Udje dobé list zastonj.

Vsebina: Razglas glede pošiljatev. — Naznanilo glede kmetskega knjigovodstva. — Organizacija poslov. — Skrb za nezakonske matere in najdenčke. — Trsničarske zadruge na Spodnjem Štajerskem. — Nasveti za vino- und sadjerejo. — Gnojenje travnikov. — Kako se naj molze. — Perutninarški list: Mednarodna razstava perutnine v Budapešti od 28. novembra do 1. decembra 1907. — Kako lahko shranjujemo jajca. — Gospodarske drobtine. — Zborovanje podružnic in krajnih društev. — Vposlano. — Uradno. — Tržna poročila. — Zadruga: Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. — Oznani.

Pri vseh denarnih pošiljativah

blagovoli naj se natančni namen istih, kakor tudi polni naslov odpošiljatelja na nakaznici sami označiti.

Tajništvo c. kr. kmetijske družbe.

Kmetско knjigovodstvo.

Vsled sklepa 83. občnega zbora c. kr. kmetijske družbe v letu 1908. od O. O. izdano kmetско knjigovodstvo, sestojéče iz

blagajne, gospodarske knjige in zapisnika imovine (inventarja)

se lahko dobi za znižano ceno K 2.40 poštne prosto.

V Gradcu, 11. aprila 1908.

Osrednji odbor

c. kr. kmetijske družbe na Štajerskem.

Organizacija poslov.

„Oho, tega bi nam še manjkalo!“ bo rekel marsikateri bravec našega lista, ko bo videl ta napis in bo kar mislil na socialno demokratsko organizacijo z zakladom za stavke, podporami za potovanja, pravnim varstvom i. t. d. Socialno demokratska organizacija za Štajersko je v svojem zadnjem zborovanju pretečeno jesen govorila o organizaciji kmetskih delavcev in poslov, a je vprašanje rešila na ta način, da bo zaradi težkoče, ki bi jo delalo pomanjkanje denarnih sredstev, sedaj delala le s podučevanjem (beri: hujskanjem!) in da se bo na ta način počasi pripravljala zveza kmetijskih delavcev in poslov na socialdemokratski podlagi. Tako bo prišlo počasi res do tega, kar smo zgoraj našteali, če se ne bodo posestniki pravočasno pobrigali za to stvar. V resnici prinaša sedaj „Arbeiterwille“ vsako nedeljo spise o razmerah poslov na deželi iz vseh krajev dežele in prosi svoje zaupnike, naj mu za tisto rubriko naznanjajo posebno značilne slučaje. Da se tukaj porajajo posamezni slučaji za to, da se potem iz njih delajo splošni sklepi, da vsi kmetijski posli živijo tako, da je to človeka nevredno in da se jim godi slabše ko črni živini, to se razume samo po sebi. Ne da se tajiti, da se najdejo tu in tam obžalovanja vredni slučaji, ki pa so prišli navadno iz tega, da so posestniki zelo zadolženi in da imajo malo kredita. Velika večina naših posestnikov pa skrbi za svoje posle in ravna dobro z njimi,

že zato, da si jih ohrani pri hiši in da lahko dobi kmalu druge, kajti posestnik, ki je na slabem glasu, ne bo dobil lahko hlapca ali dekle.

Da se „stare patrijarhalne razmere“, ki so obstajale še ob času robote in ki si jih želi marsikateri posestnik nazaj, ne morejo in ne smejo več vrniti, tega pač ne bo nihče tajil, razen oni, ki sploh ne vé nič o spremembah zadnjega časa. Rezolucija, ki se je sprejela na graškem kmečkem zborovanju 15. septembra 1907, se jako ugodno razlikuje od drugih predlogov, ki so se stavili za to, da se odpravi pomanjkanje ljudi na deželi. Tako se je n. pr. nasvetovalo, da se rezervisti ne smejo spustiti na dopust v garniziji ali od manevrov, ampak v svoji domači občini in na zborovanju Zveze splošnih posredovalnic za delo na Dunaju meseca septembra minolega leta je nek govornik popolnoma resno zahteval, da se ne sme nihče pred dovršenim 20. letom nastaviti pri industrijskih podjetjih kot delavec.

Rezolucijo kmečkega zborovanja smo sicer že priobčili meseca oktobra pretečenega leta, a vendar se nam ne zdi nepotrebno, da jo tukaj še enkrat ponovimo. Glasi se:

Kmečki zbor je sicer prepričan, da je uvedba starostnega in invaliditetnega zavarovanja zelo umestna, da ne bodo ljudje šli tako trumoma z dežele v mesto, da pa je istočasno tudi potrebna postava o rentnih posestvih in delavskih domih, da so potrebne olajšave na polju vojaštva, da se morajo dajati podpore za izobrazbo gospodarskih specialnih delavcev, da se mora podpirati in lajšati uvedba gospodarskih strojev, da se mora uplivati na mestno socialno politiko v tem smislu, da bo zabranjevala nabiranje nepotrebnih delavskih moči v mestih. Nadalje se morajo posredovalnice za delo od države podpirati, primerno se mora reformirati izseljenišstvo in ustanovitev hranilnic in podpiralnih zalog za delavce. Cesarska in kraljeva vlada se nujno prosi, da izvede tozadevne postavine predloge in reforme. Agrarni poslanci so pozvani, da zastavijo ves svoj vpliv v to, da se te zahteve kakor hitro je mogoče izpolnijo.

Na Bavarskem je vzelo krščansko kmečko društvo organizacijo kmetijskih poslov v svoje roke. Vodja društva, dr.

Georg Heim, je obrazložil glavne zahteve in temelje te organizacije v jedni knjižici, ki je izšla v jeseni preteklega leta v zalogi centrale krščanskih kmetskih društev na Bavarskem v Reznu in ki se glasi: „Organizacija kmetijskih poslov“. On zahteva:

1. Doseči se mora, da se posli, s katerimi razpolaga kmetijstvo doslej, kmetijstvu tudi ostanejo;

2. da bodo posli z večjim veseljem izvrševali svoj poklic in pred vsem, da bodo videli v kmetu — svojem delodajavcu — ne sovražnika, ampak prijatelja;

3. za kmetijstvo se morajo poiskati nove delavske moči.

Da se doseže ta smoter, se mora osnovati društvo kmetijskih poslov, katerega naloga bo:

1. Da bo koristilo svojim članom s poukom. To se lahko doseže z društvenim glasilom in poizvedovalnico;

2. da jim bo koristilo s tem, da jim bo posredovalo delo;

3. koristilo jim bo z ustanovitvijo hranilnice;

4. koristilo jim bo s tem, da jih bo podpiralo pri nakupu posestva, kadar hočejo postati samostalni. Dajalo jim bo cena posojila, posebno onim poslom, ki so mnoga leta služili pri članih krščanskega kmečkega društva v popolno zadovoljnost svojih delodajavcev;

5. koristilo jim bo z ustanavljanjem zavetišč za starost, posebno za samske posle, da bodo imeli v dnevih, ko bodo bolehati in slobotni, dom in postrežbo.

Niti zahteve dra. Heima, niti predlogi, ki so se stavili za to, da bi se te zahteve vdejsvile, ne povejo nič novega in ne prekoračijo tega, kar so že drugi prej nasvetovali. Nova je tukaj samo omenjena in v razlogi programa dalje izpeljana zveza društev, ki bi se moralo še le osnovati, z organizacijo kmetov, ki že obstoja. Dr. Heim zahteva, da mora društvo poslov stremeti pred vsem za tem, da bo s kmečkim društvom kolikor mogoče skupno delovalo. Obojno društvo naj izdela skupno normalno službeno pogodbo, če ne za celo Bavarsko, vsaj za posamezne vladne okraje.

Nadalje obljublja, da bo pri osrednji zadrugi bavarskih kmetskih društev predlagal, da se postavi za nagrade za var-

čevanje večji znesek (do 50.000 mark t. j. 60.000 K) v proračun. Takšnim poslom, ki so služili zvesto in pridno pri članih kmetijskega društva in ki so si tekom let kaj prihranili, se dajejo nagrade v zneskih 20, 50, 100 mark (24, 60, 120 K) in v denarju dobijo pomoč, če si hočeje ustvariti lastno gospodarstvo.

Dr. Heim upa pomoč od nagrad za posle, a te nagrade se bodo dajale seveda v večjih zneskih in na drugačen način, kakor jih daje štajerski deželni odbor.

Predlog dra. Heima, naj deluje krščansko kmetско društvo popolnoma skupno z društvom poslov, zasluži vso pozornost; gotovo bi se dala najti kaka pot, seveda s primernimi spremembami, kakor jih zahteva organizacija naših posestnikov v kmetijski družbi, po kateri bi se tudi pri nas lahko doseglo zblizanje med posestniki in posli.

Da ta pot ne bo lahka, o tem smo si lahko že sedaj na jasnem, ker se morajo na obeh straneh premagati veliki predsodki. Želeti pa bi bilo, da se stvar poskusi, predno bodo nasprotni ljudje osnovali organizacijo v svojem smislu in v svoje namene, a na podlagi obstoječih predsodkov in nasprotij. Počasi, korak za korakom bomo morali delati na to in uspeh nam ne more izostati.

Dr. —m—

Skrb za nezakonske matere in najdenčke.

Najdenčke imenujemo nezakonske otroke ubožnih mater. Za tako dete skrbi prvi dve leti dežela. To se zgodi na ta način, da se dajo zdravi in krepki otroci ljudem na deželo v rejo in vzgojo, bolni in slabotni pa v otroško bolnišnico (Annenkinderspital) v Gradcu. Po preteku dveh let preide skrb za otroka na mater ali na druge njegove sorodnike, ali pa se poveri pristojni občini. Z oskrbo je istočasno zvezano tudi obsežno pravno varstvo otroka, ker izvršuje varstvo oblast za pravno varstvo, ki je v zvezi z zavodom. Na ta način je bilo mogoče, pritegniti očete in matere ne le samo k alimentaciji, ampak tudi zavarovati gmotno stabilščino večine otrok, tako da morajo občine skrbeti le za približno desetino najdenčkov.

Zavod obstoji devet let in je v tem času oskrbel okoli 8700 najdenčkov, torej na leto skoro celih 1000. Ker imajo deželna ubožna poročila zelo obširno, vsako leto temeljito sestavljeno tvarino o materah najdenčkov, pač ni nezanimivo, če preiščemo na podlagi teh števil, v koliko so rabile kmetijske dekline in služkinje to dobroto. Skupno jih je rabilo v primeri z mestnimi posli jako malo (30% proti 32%), ker se je naštel po ljudskem štetju leta 1900 57.875 kmetijskih in 24.007 deželnih (samskih, ženskih) poslov.

Te številke so pri kmetijskih materah za to tako neugodne, ker so mnogi okraji preveč oddaljeni, da bi se mati lahko peljala v najdenišnico. Mestne matere imajo najdenišnico ravno pred nosom in jo torej lahko v mnogo večji meri rabijo. To se nam posebno še pokaže, če se oziramo na bivališče nezakonskih mater. Potem vidimo, da jih je rabilo iz Gradca

samega najdenišnico okoli 35% in iz okraja Graška okolica okoli 12%. To so največje številke. Potem pridejo ostali okraji Srednje Štajerske s 4—7% in za temi samo še okraja Bruck in Ljubno s 3—5%. Iz ostalih okrajev, posebno iz Spodnje Štajerske, skoraj ni bilo nobene matere v najdenišnici. Dejstvo, da se iz okrajev, ki so na robu dežele in torej daleč proč od Gradca, ne rabijo ugodnosti, ki jih daje graška najdenišnica, nam kaže, da ljudstvo v tistih okrajih ali sploh ni ali pa da je o tem zavodu le nezadostno poučeno, ali pa da se matere izdatkov za dolgo in ravno v zadnjih dnevih nevarno bojijo nošnje vožnje ali pa da sploh nimajo sredstev za njo.

Kake ugodnosti uživa mesto ravno v tem oziru, vidimo iz tega, da pride na 1000 samskih mestnih služkinj 63 in na 1000 samskih kmetijskih služkinj le 32 najdeniških mater. Od 1000 nezakonskih otrok mestnih poslov jih je bilo v najdenišnici rojenih 178, dočim znaša to število pri kmetijskih nezakonskih materah le 70.

Pri kmetijskih služabnicah pa se nasproti temu dogodijo večkrat nezakonski porodi ko v mestu. Tako pride na 1000 kmetijskih služkinj 80 nezakonskih mater, na 1000 mestnih služkinj le 70. Za to bi bilo gotovo umestno in popolnoma pravično, če bi se kmetijskim poslom omogočila poraba najdenišnice.

Dasi se mora priznavati, da se je iz mnogih vzrokov za najdenišnico izbralo graško mesto in da se najdenišnica ne bi smela in ne bi mogla prestaviti kam drugam, vendar se lahko zgore opisani nedostaki odpravijo na ta način, da se ustanovijo podružnice najdenišnice.

Zato so, upoštevaje opisane razmere, poslanci pl. Rokitsky in tovariši v zadnjem zasedanju štajerskega deželnega zbora (priloga 273 stenografičnega zapisnika štajerskega deželnega zbora) predlagali ustanovitev dveh podružnic najdenišnice na Gornjem in jedne na Spodnjem Štajerskem.

Če bo deželni zbor sprejel ta predlog, se bo na tem polju marsikaj spremenilo. Praktično se da ustanovitev teh podružnic zelo lahko izvesti, ker bi se lahko že po prostoru in tudi po upravi priklopile že obstoječim bolnišnicam. Za Spodnje Štajersko bo menda Celje zaradi svojega ugodnega položaja ravno v sredini najbolj primerno. Na Gornjem Štajerskem se bo ustanovitev morala ozirati na dvoje velikih dolin, Anizko in Murino-Muričino. Za Anizko dolino leži Rottenmann najbolj ugodno ugodno, za Murino Ljubno.

Nazadnje bi se moralo skrbeti tudi za to, da se onim materam, ki imajo do najdenišnice 50 ali več kilometrov, povrnejo potni stroški. Tako bi lahko imele matere, ki pridejo z dežele, iste ugodnosti, ko one, ki živijo v mestu.

Dr. Otto Wittschleben.

Trsničarske zadrage na Spodnjem Štajerskem.

(Izviren članek.)

V jeseni leta 1905. je bilo, ko se je ustanovila I. štajerska trsničarska zadruga pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. Kmal

bode konec njenega drugega poslovnega leta. Bila je do pred kratkim edina v monarhiji. Uspehi, ki jih je dosegla, so ne le dokazali pravico njenega obstanka, ampak so tudi prepričali trsničarje v drugih krajih, da jo je vredno posnemati in tako so nastale v najnovejšem času nadaljne tri take zadrage in sicer pri Sv. Bolfanku blizu Središča, v Žetalah pri Rogatecu in v Ljutomeru.

Vse te trsničarske zadrage so vpisane zadrage z omejenim poroštvom. Vsaka zadruga šteje okoli 20 do 30 udov, ki volijo iz svoje sredine načelstvo in nadzorstvo. Zadrugarji so kmečki posestniki ali sini teh, ki imajo večje ali manjše trsnice. Trsje pridelujejo deloma za domačo rabo, v pretežni večini pa za prodajo. To združenje naših kmetijskih trsničarjev je vsekakor omene vreden pojav na našem sicer mladem, se še le razvijajočem združnem polju.

Ti mali trsničarji so postali potom zadrug deležni tistih ugodnostij, ki jih imajo drugače le velika podjetja. Pred temi imajo te zadrage celo to prednost, da jim je mogoče izkoristiti dobre lastnosti malega in velikega trsničarskega podjetja.

Trsničar, ki je izven zadrage, se mora sam brigati, kako in kam bo razpečal svoje blago. Da laže ustreže odjemalcem, mu je treba cepiti mnogo vrst na različne podlage. Sam si mora priskrbeti različne potrebščine i. t. d. Na vse zadnje pa je še čestokrat v skrbeh, bo li prodal svojo robo ali ne; posebno, ako ni že pri odjemalcih znan kot zanesljiv mož. Kakor vse povsod je tudi med trsničarji takih, kateri hrepenijo le po hipnem, kolikor mogoče velikem dobičku, ki pa ni vedno po poštemen potu dosegljiv. Ti nepoštenjaki podkopavajo zaupanje do malih, vestno delujočih trsničarjev. Da se slednji rešijo teh in drugih neznosnih razmer, so se zatekli k samopomoči, katero upajo doseči v združenju in imajo popolnoma prav.

Pri združnem delovanju odpadejo vse hibe malega podjetja, ker se vse skupno kupuje in prodaje. Posameznim udom se olajša delo tudi s tem, da jim je cepiti samo eno, k večjem dve vrsti. Umevno je, da se na ta način stroški pridelovanja znižajo. Čim manjši pa so pridelovalni stroški, tem cenejše se cepljeno trsje lahko odda in tem lažje se razpeča, ker ga v tem slučaju tudi manj imoviti posestniki kupujejo. Dokler je stal en cepljenec 24 v in več, so kmečki vinogradniki sadili večinoma divje korenjake, katere so cepili na zeleno in grobali. Sedaj pa, ko je dobiti suhocepljene že po 14—16 v se poslužujejo rajši teh; vsled tega raste število odjemalcev od dne do dne. Torej ne velike cene, ampak skrb, kako zmanjšati pridelovalne stroške in pa poštena, zanesljiva postrežba zasigurajo trsničarju dolgotrajen obstanek in povoljen uspeh, ter mu pripomorejo k dobremu imenu. Če bodo trsničarske zadrage vedno imele ta cilj pred očmi, bodo brezdvomno dosegle svoj namen. Znižanje pridelovalnih stroškov bi se vsekakor doseglo tudi s siljenjem ali kaljenjem cepljenih ključic. Zakaj? Zato, ker je mogoče na ta način doseči do 80 in več odstotkov cepljenk

prve kakovosti. Kogar to vprašanje zanima, naj prebere št. 4., 5., 6. in 7. lanskega „Kmetovalca“ ali pa knjižico „Siljenje ali kaljenje ameriških ključev“, ki jo je izdala kmetijska družba kranjska in ki stane 30 v s poštino vred.

Ako se je siljenje cepljenih ključev obneslo na Nižjeavstrijskem, Goriškem in Kranjskem, zakaj se ne bi obneslo tudi na Štajerskem.

Umevno je, da se posamezni, kmečki trsničar težko odloči, si postaviti četudi najprimitivnejšo silnico, deloma ker se boji stroškov, deloma ker nima zaupanje v to še njemu neznano novotarijo. Potom zadruga bi se dala ta stvar lažje pro- učiti in vpeljati. Treba je le, da ena teh zadrug začne to misel vresničevati. Sigurno ji bodo druge sledile. Zapopadljivosti sicer našim trsničarjem ne manjka, pač nekoliko poguma, podjetnosti.

Da so trsničarske zadruga za naše vinstvo velevažnega pomena, stoji jasno na dlani. V podporo te trditve naj služi le dejstvo, da bodo že samo udje I. štajerske trsničarske zadruga pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. cepili letošnjo pomlad 1 milijon ključic. Oni, ki se bavijo s trsničarstvom so dosegli nov vir zaslužka, ki se v narodnogospodarskem oziru nikakor ne sme premalo ceniti in trsničarske zadruga so zagotovilo, da se ta vir ne bode tako hitro vsahnil, kakor bi se bil sicer.

Te zadruga pa tudi brezdvomno vzbujajo in krepijo med kmečkim ljudstvom združno misel, kar je za naše kraje, kjer je združno življenje (izvzemši denarnih zadrug) še takorekoč v plenicih, neprecenljive vrednosti. No, in ne nazadnje pomagajo te zadruga, vsaj vsaka v svojem okolišu, reševati posebno zadnji čas tako perečo vprašanje „Nazaj k rodni grudi“.

Dobiček obetajoče trsničarstvo priklepa namreč kmečko mladež k domu in je že tudi privabilo nazaj marsikaterga, ki je taval v tujini s trebuhom za kruhom. Saj je pa tudi to delo bolj prikladno za mladino. Stari in mladi si delijo dobiček; če se pa le ne zporazumijo, začnejo mladi na svojo roko. V domačiji ostanejo vendar-le.

Trsničarske zadruga so zadruga najlažje vrste, ker se pri pravilnem vodstvu pri njih ni bati nikakoršne zgube. Strogo združno delovanje, oprezno kupčevanje, pošteno, zanesljivo postopanje napram odjemavcem in pa vzorno knjigovodstvo so seveda tudi tu, kakor pri vsaki drugi zadrugi življenska potreba. Samoumevno je, da so pri ustanovitvi teh zadrug sodelovali strokovnjaki, ki izvršujejo v združnih okoliših potovalni pouk. Posebno izvanredno delavnost pri tem je razvijal gospod Andrej Žmavc, ki je bil do pred kratkim združni komisar na Štajerskem in je sedaj inšpektor znane domene kneza Metternicha v Johannisbergu ob Reni. Zadrugarji in njih vodje pa si naj vztrajno prizadevajo, da bode rodilo to z dobrim namenom vsejano seme obilen sad, četudi bi bilo v dosego tega potrebno izločiti tu pa tam kako garjevo ovco.

Zupanc.

Nasveti za vino- in sadjerejo.

Menda ni kmalu dežele, v kateri bi se v zadnjih 30 letih posadilo na novo toliko sadnih dreves, kakor ravno na Štajerskem in temu se ni treba čuditi, hajti izvoz je v nekaterih letih naravnost velikanski.

Statistika kaže, da gre iz Štajerske, posebno če je rodno leto, nad 10.000 vagonov sadja, najbolj v Nemčijo.

Menda ravno toliko, ali še več sadja ostane na Štajerskem doma, ter se porabi za hrano in tolklo. Okroglo povedano, pridelamo na Štajerskem v sadunosnem letu okoli 600.000 štrtinjakov sadja.

Če vzamemo, da je en štrtinjak sadja sadja s tremi meterskimi centi vreden povprečno 20 K, potem znaša to na leto 12.000.000 K.

V resnici pa je vrednost jabolk mnogo višja, ker smo že doživeli leta, v katerih se je plačalo za meterski cent jabolk 20 K in še več. Za jabolke, ki so se porabile za tolklo, ni bilo nič nenavadnega, če je stal en meterski cent 16 K.

Iz teh števil lahko vidimo, da je sadjereja za Štajersko velikanske važnosti in da se moramo za stroko gospodarstva, ki nam lahko nese tako lepe denarje, v posebni meri pobrigati.

Kakor pa so se že v mnogih stvareh, kjer se je hotelo pomagati kmetijstvu, delale napake in pogreški, tako so se tudi pri štajerskem sadjarstvu delale napake, zaradi katerih še moramo sedaj trpeti.

Neglede na veliko, vse preveliko množino raznih jabolčnih sort, so drevesne vrste vse pregoste in zaradi tega se o našem sadjarstvu lahko reče, da ni tako, kakoršno bi moralo biti.

Naša štajerska jabolka prodamo le takrat dobro, če po drugih deželah ni jabolk. To dejstvo se v teku let ne bo spremenilo, še celo poslabšalo se bo, in to vsled tega, ker misli Nemčija pri novi carinski pogodbi zahtevati carino na jabolka.

Torej lahko pričakujemo, da bodo prišla leta, v katerih zaradi zgori omenjenih slabih razmer ne bomo mogli niti misliti na izvoz.

V takih letih si ne bomo mogli drugače pomagati, ko da bomo jabolka sežgali in nasedili iz njih žganico. Zato moramo z vsemi sredstvi delati na ta, da se davek za žganje zniža do onega zneska, ki ga je znašal v letu 1875. Če se to ne zgodi, potem lahko doživimo, da nam bo sadje pod drevjem zagnililo.

Na Tirolskem ni treba misliti na tako možnost in sicer zaradi tega, ker so se tam za sadjerejo že od nekaj brigali vse drugače, ko pa se mi. To se vidi že v tem, da sadijo jako malo vrst.

Te vrste jabolk so na zunaj jako lepe, imajo fin okus, sladko, sočno meso, tako da se tirolsko sadje in naj ga bo še tako mnogo, vsako leto zelo dobro in zelo lahko proda.

Zaradi dobrega okusa mu tudi carina ne škoduje in tako si lahko razlagamo, da se po velikih mestih, v Berlinu, Lipskem, Draždanih, Petrogradu, Moskvi vedno proda mnogo tirolskega sadja.

Če hočemo naše žalostne štajerske sadjarske razmere izboljšati, moramo pred

vsem — kar se bo žalibog dalo vresničiti še le po letih — odpraviti mnogo nepotrebnih vrst. Dovolj je, če imamo 10 sort; razen tega pa bomo morali začeti staviti sadna drevesa tudi mnogo bolj narazen kakor doslej.

Posebno v ravnini ali na zloznih bregih, ki niso strmi, mora znašati razdalja najmanj 12 m.

Ko smo tako spremenili način našega sadjarenja, moramo gledati tudi na to, da bomo tako vestno, kakor se to godi na Tirolskem, zatirali drevesne škodljivce.

O nasvetih, ki se nam dajejo glede vinoreje, bom napisal poseben članek, da se odpravijo pogreški, ki bi nas lahko spravili do ravno takih slabih izkušenj, kakor smo jih doživeli v sadjarstvu.

V Mariboru na Dravi, dne 30. decembra 1907.

Fr. Girstmayr.

Gnojenje travnikov.

Travnikova zemlja se mnogo manj prezrači ko njivina, zato se travnik, če ima tudi manj vode ko njiva, zelo rad in zelo hitro skisa. Ta izkušnja nas sili v prvi vrsti, da travnike dobro prebramemo in jih na tak način zračimo; na drugi strani pa nas sili, da smo pri gnojenju z umetnimi gnojili, posebno z fosforovo kislino, zelo oprezni; za mokre, sveže, srednje težke travnike, pri katerih se ni treba bati, da bi bili poplavljeni, je pač Tomaževa žlindra najboljša. Danes so sprave za izdelovanje Tomaževe žlindre že tako izboljšane, da se izrabi do 90 in več odstotkov fosforove kisline, ki je v Tomaževi žlindri in ni nevarnosti, da bi velik del fosforove kisline, ki je v Tomaževi žlindri, prešel v težko razkrojljive oblike, posebno če se s pridnim in temeljitim branjem poskrbi za to, da se travnik dobro prezrači. Zemeljska kislina, ogljikova kislina, solitrovokisle soli, kalijeve soli, rastlinske korenine, alge, bakterije in zrak delajo v tem slučaju, da fosforova kislina ne postane neločljiva, t. j., da se dobro razkroji ali raztopi in na ta način gnoji travnik. V zemljah, ki imajo mnogo (do 50%) apna, brani to apno, da se ne razvije preveč zemeljske kisline, ki postane lahko škodljiva. Tudi se mora paziti na pravi čas sipanja: pozna jesen, zima (posebno pri travnikih, ki se večkrat poplavijo, moramo s sipanjem umetnega gnojila čakati tako dolgo, da voda odteče). Tudi je zelo važna za nas ugodna cena Tomaževe žlindre v primeri s superfosfati.

To vse govori torej navadno za to, da gnojimo navadne travnike s Tomaževo žlindro. Sicer pa lahko zahtevajo posebne razmere, n. pr. zemlja, podnebje, mokrota in rastlinstvo, da gnojimo s superfosfati, ki hitreje učinkujejo, ali s sanimi, ali pa da jih dodajemo Tomaževi žlindri. Tako gnojenje pa je ugodno še le spomladi, da se fosforova kislina, ki je v superfosfati ne odplavi in da ne postane vsled predolgega ležanja v zemlji težko razkrojljiva.

Kalij, ki ga rabijo travniki v zelo veliki množini, nadomeščamo navadno s kajnitom. V težki zemlji, povzročena veliko množino natrona, ki ga ima (kajnit ima v 100 delih kalija 160 delov natrona in 250 delov klora) in ker vleče natron glino na se, da postane zemlja skorjasta,

razen tega pa zmanjšuje apno v zemlji, ker se klor rad veže z ogljenčevo kislim apnom, ki je v zemlji in tvori lahko razkrojliv klorkalcij. To se kmalu opazi na onih njivah, ki imajo malo apna. S 100 kilogrami kalija v obliki kajnita, ki ima 250 kg klora, se vzame zemlji okoli 350 kg ogljenčevo kislega apna, ki se morajo nadomestiti zopet z 200 kg žganega apna, ako se je zemlja vsled tega poslabšala.

Ker torej tako gnojenje s kajnitom ni priporočljivo za zelo težko in malo apneno zemljo, je bolje, da v takih slučajih gnojimo s 40% kalijovo soljo. Ne glede na to, da je ta cena relativno ugodnejša (posebno če pride še oddaljenost postaje ali zaloge v vpoštev), je to gnojilo tudi mnogo primernejše za zgore omenjeno zemljo. 40%-na kalijeva sol ima namreč na 100 delov kalija le 120 delov klora in 40 delov natrona.

Kdor pa hoče vkljub temu ostati pri kajnitni, ta naj za to rabi travniško brano bolj pridno in naj ne pozabi, da mora travnik imeti tudi apno. Posebe z dušikom gnojiti ni potrebno, če se dobro gnoji z gnojnico in kompostom. Če pa je preveč detelje in manj trave in če hočemo hitro rabiti novo posejan travnik, potem je dobro, če ga pognojimo s solitrom ali amonijakovo soljo. Krakofžik.

Kako se naj molze.

1. Vime se mora s suho snažno cunjjo na vseh straneh odrgniti. Na koži ostane vedno nekaj prahu, ki pada pri molzenju v mleko in ga tako onesnažuje.

2. Na vsak način se mora molziti s celo roko. Torej ne smemo molziti samo z dvema prstoma, ker se s tem vime pokvari. Sesek moramo prijeti s celo roko, seči kolikor mogoče visoko kvišku in potem skleniti roko, a ne vse prste na enkrat, ampak od zgoraj navzdol jednega za drugim.

3. Molziti moramo počasi in na dolgo, a enakomerno in brez presledkov.

Najboljše znamenje za dobrega molzca je, če ima v posodi zelo mnogo pen. Pri molži se z naglico nič ne opravi. Krava ni stroj, ki lahko teče hitreje ali bolj počasno. Mleko se v vimenu v nedeljo ali v praznik ne dela bolj hitro in tudi drugokrat ne, kadar misli molzec svoje delo hitro opraviti. Čim hitreje se molze, tem večjo škodo ima molzec in kmet, ker dobi vedno manj mleka. Na ta način se izgubi liter za litrom in krona za krono.

Jako važno je tudi, da molzemo vedno ob istem času, torej ne enkrat ob šestih in drugič ob štirih. Tudi ne smemo molzenja prekiniti, da bi med tem časom opravili kaj drugega. Tudi ne smemo ob enem molziti desnih ali levih seskov, ampak skupno sprednje in potem zadnje. Naravnost muka pa je za krave, če jih enkrat ne pomolzemo, da dobijo potem prav veliko vime, kar se posebno na sejnih lahko opazuje.

4. Molziti moramo s suhimi rokami, ne da bi si jih prej z vodo ali celo s prvim mlekom omočili. Večkrat se celo lahko vidi, da si omoči molzec roke v

mleku, ki ga je že namolzel, kar pa je nesnažno.

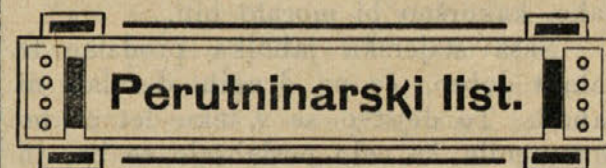
5. Med molzenjem mora biti v hlevu vse mirno. Če se ropota, ali če se bije in kriči nad kravami, potem še mleko bolj zadržujejo. S kreganjem ne bomo mogli krave nikdar prisiliti, da bi nam dala mleko.

6. Kravo moramo vsakokrat popolnoma izmolziti. Kdor misli, da bo dobil zaostalo mleko, ko bo prihodnjič molzel, ta se hudo moti. Če krave ne izmolzemo popolnoma, jo to zelo oslabi; večkrat se pokažejo zaraditega tudi bolezn na vimenu. Več ko polovica bolezn na vimenu je nastala zaradi tega, ker krave nismo pošteno izmolzili.

Poleg bolezn pa ima slabo izmolzenje tudi slabo stran, da ne dobimo ravno najboljše mleka; mleko, ki se nazadnje izmolze, je namreč, kakor smo pokazali že v jedni prejšni številki, najboljše.

Če seske zelo nategujemo, ne moremo krave dobro izmolziti; to še bolj škoduje ko koristi. Posnemati moramo pri tej stvari te-le: gladiti, gnesti vime, narahlo dregniti vanje z levo roko in potem seske zopet iztisniti.

Važnost pravilne molže smo dovolj dokazali. To delo lahko samo oni presoja, ki zna sam molziti; škodo pa čuti vsak. Ta škoda lahko znaša pri šestih do osmih kravah na leto 100 in še več kron. Zato, kmet, pazi na to delo in skrb, da ga bodo tvoji posli opravili temeljito. Posli pa naj gledajo na to, da bodo znali dobro molziti; to ne bo njihova škoda, kajti dobrega molzca ima vsak kmet rad. Hans Albrecht.

Mednarodna razstava perutnine v Budapešti od 28. novembra do 1. decembra 1907.

O tej govorimo danes v tem listu zaraditega, ker se je na tej razstavi zgodilo prvokrat, da se je večje število štajerskih perutninarjev udeležilo razstave v inozemstvu in ker so se na tej razstavi prvokrat razstavile naše štiri deželne pasme. A tudi za to, ker je potrebno, da se naša dežela malo bolj zanima in pobrine za to, kako je perutnina razvita v nam sosednji državi, ki izvažja mnogo več perutnine kakor mi. Razstavo je priredilo deželno društvo ogrskih perutninarjev. Ogrsko poljedelsko ministrstvo je dalo za to prireditvev podporo v denarju, ki je bila tako visoka, da je dosegla četrtno one vsote, ki se v vseh avstrijskih kronavinah da na leto za povzdigo perutninarstva. Ker znaša letni izvoz perutnine iz Ogrske v dežele tostran Litve in v inozemstvo nad 100 milijonov kron, smo z velikim zanimanjem obiskali to razstavo, a doživeli smo hudo razočaranje.

Pričakovalismo, da bomo videli ogrske deželne pasme, ki se v milijonih izvažajo, v mnogih, vzornih plemenih. Razstavljenih je bilo 880 plemen; med temi pa je bilo le 8 belih, 11 žoltil in 3 pisana plemena, skupno torej 22 ogrskih plemen

in 23 golovratnikov iz Sedmograške! Vse drugo so bile umetne pasme, n. pr. 284 plemen Orpington, 54 Plymouth, 40 Langhans i. t. d.

Še slabše je bilo v razstavi povodne perutnine. Ogrske gosi so vendar svetovno znane in vendar na ti razstavi niso bile niti zastopane. Skoraj se je zdelo obiskovavcu, da so se sramovali te izvrstne živali. Zato pa je bilo razstavljenih poleg 70 plemen Emdenskih gosi še mnogo drugih tujih plemen, najbolj one velikanske gosi, ki so za praktičnega perutninarja neporabne in katerih se celo boji, ker je večina njihovih jajec neoplojena.

Žalostno znamenje bi bilo za ogrsko perutninarstvo, če bi ta razstava — česar pa ne mislimo, dajala verno sliko ogrskega perutninarstva. Kajti s tem, kar so razstavili, se da doseči vse kaj drugega, samo stomilijonski izvoz ne.

Veselo je bilo, da so Ogri razstavili tako malo „italijanske“ perutnine. Zdi se torej, da perutninarji ne zaupajo nič več temu glavnemu škodljivcu, ki je naši perutninoreji že toliko škodoval.

Zelo zadovoljive so bile vse zdravstvene odredbe, ki so bile pri tej razstavi, ki je trajala razmeroma zelo dolgo, potrebne in primerne.

Kar se tiče štajerskih plemen, smo že zgore omenili, da je bila štajerska perutnina tokrat prvič razstavljena v inozemstvu. 6 štajerskih razstavljavcev je razstavilo 24 plemen staroštajerske kokoši, 2 celjske, 23 sulmodolskih, 10 razvinskih, skupno torej 59 plemen in 12 kopunov, vseskozi lepe živali. Mnogo — posebno sulmodolskih — se je prodalo za ugodno ceno; tako se je prodal en zelo lep sulmodolski petelin za 75 K, drugi za 30 K, kokoši pa so prišle do 20 K. Z zadovoljstvom lahko trdimo, da je štajerska perutnina ogrsko daleč prekašala. Tako se ne more ogrska pitana perutnina na noben način meriti s štajersko, posebno še tedaj ne, če je križana z Orpingtoni. Sicer pa se mora z obžalovanjem reči, da Ogri s svojo perutnino preveč eksperimentirajo. Ne da se tajiti in vzbuja nam hude pomisleke sledeče: Odkar se trudijo ogrski perutninarji, da bi z velikanskimi državnimi podporami, ki so jim na razpolago, uvedli na Ogrsko angleške umetno vzrejene pasme, pada eksportna vrednost ogrske perutnine vedno bolj; to so opazili že tudi listi v Nemčiji. Ne da se tajiti, da je to nazadovanje v zvezi s preziranjem domačih in nasilnim uvajanjem tujih, umetnih plemen. Štajerski perutninarji pa se lahko iz tega naučijo, da se morajo držati svojih dosedanjih izkušenj, da morajo gledati na to, da izpopolnijo in ohranijo domače izborne pasme, s tujimi pa — marš!

Kako lahko shranjujemo jajca.

Suha, s ščetjo osnažena jajca denemo v kako veliko in široko steklenico ali v pološčen lonec in vlijemo nanja sledeči dve raztopini.

Raztopina I. 200 g natriumsilikata, 2 g natriumfosfata, 2 g sladkorja, 200 delov vode.

Raztopina II. 200 g 13% klorove vodikove kisline v 400 g vode.

(Vsa ta sredstva se dobijo v vsaki drogeriji).

Ker se obe raztopini, ko prideta skupaj, hitro strdita, moramo obe vliti istočasno na jajca. To je potrebno tudi zaradi tega, ker raztopina I ne pokrije jajec popolnoma, raztopina II pa bi, če če bi jo vlili samo na jajca, lupine prelila. Jaz sem aprila 1907 na ta način vložil 40 jajec, torej števila, za katero ravno zadošča zgore navedena množina raztopine. Pred Božičem sem vzel jajca vun in dasi so bila shranjena skorej 8 mesecev, vendar ni bilo na zunaj niti na okusu opaziti kake spremembe.

Dasi se je posoda v teku 8 mesecev večkrat prestavila in sukala, vendar se ni, kakor je pokazala poskušnja s trdo kuhanim jajcem spremenila lega rumenjaka in tudi se nista rumenjak in beljak zmešala.

Stroški takšnega shranjevanja pridejo v malem na $1\frac{1}{2}$ v za jajce; torej so precej visoki. Če pa pomislimo, kako draga so jajca o Božiču in da se tako ohranjena jajca v ničemer ne razlikujejo od svežih, bomo pač poskusili.

Gospodarske drobtine.

(Notranjec.)

Drevesa

ki prav močno poganjajo, a vendar nečejo nastaviti nič sadu, je najboljša meseca maja podolgem narezati in sicer na deblu in na vejah, t. j. prereže se koža podolgem do lesa. Drevo izgubi precej soka, se bolj debeli in šibkeje poganja, vsled česar naslednje leto bolj zarodi. Isto se doseže, če se takemu drevesu posekajo končne korenine v širini krone, v oddaljenosti $1-1\frac{1}{2}$ m od debla, kar je odvisno od velikosti krone.

Delo na vrtu meseca maja.

V drugi polovici meseca maja lahko sejemo brez skrbi rastline, ki so občutljive proti mrazu. Fižol, kumare, buče, paradižnice se vsade ali presade na prosto, če imamo že mlade rastlinice v gnojaku. Mnogo dela se že sedaj dobi na vrtu. Gredice je treba opleti, okopavati ter ob suhem vremenu zalivati nežnim rastlinam. Endivija in vohrovt, ki je določen za zimo, se sedaj vseje. Zalivanje z gnojnico zelo povspesuje rast zelenjave, posebno če so tla mokra.

Cvetoče sadno drevo

o suši potrebuje vode, ker za razvijanje cvetja potrebuje mnogo hranilnih snovi, ki jo jemlje iz tal. Če manjka v zemlji potrebne vlage, odpade velik del cvetja. Najpripravnejše je krog drevesa navrtati v zemljo luknje $30-40$ cm globoke ter vanje vliti vode ali pa gnojnice, kateri prilijemo $\frac{3}{5}$ vode. Različna velikost drevja in svojstva tal določujejo mero za zalivanje, da se ne stori v tem preveč ali premalo.

Uši na listju, ki se sedaj hitro razmnožujejo, škodujejo posebno mladikam. Uničujemo jih, če jih potresamo s tobačnim prahom, škropimo s tobačnim lugom ali z milnico.

Namakanje cvetic

in lepotečnih rastlin, ki se nahajajo v loncih, se izvrši na najlažji način s tem, da se postavi lonec s cveticami vred v škaf z vodo. Tu je pustiti cvetlice toliko časa, da se zemlja popolnoma napije vode, ki pride v lonec skozi spodnjo luknjo.

Z zalivanjem se zemlja v loncih preveč strdi, zato se bolj priporoča ta način namakanja. Osobito tedaj, če se je zemlja v loncu osušila, je ta način zalivanja priporočljiv.

Kumare

rabijo dobro pognojeno zemljo v solnčni legi. $8-10$ dni pred setvijo jih denemo lahko v mokro žaganje kaliti. Sredi meseca maja položimo seme v 15 cm globoke jame (brazde). Te brazde pokrijemo s starimi okni, da mraz ne more do rastlin. V teh brazdah se razvijajo rastline izvrstno. Mrčes, ki tako rada napadajo mlade rastline, ni najti v teh brazdah.

Zborovanja podružnic in krajin društev.

Šmihel nad Mozirjem. Vabilo na potovalni zborovanji kmetijske podružnice, ki se vršita dne 28. maja t. l. ob 9. uri predpoldne v šoli v Šmihelu in ob $\frac{1}{2}$ 3. uri popoldne na Rečici ob Paki v gostilni „Pri pošti“. Predava gospod potovalni učitelj Fr. Goričan. Vabi se k obilni deležbi udov in neudov.

J. Pušenjak, načelnik.

Sv. Benedikt v Slov. gor. Kmetijska podružnica vabi na občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 24. maja t. l., popoldne po večernicah v tukajšnji novi šoli. Želeti je mnogobrojne udeležbe.

Mestinje. Dne 28. t. m. se bo vršil ustanovni občni zbor novoustanovljene od 84. občnega zbora štajerske kmetijske družbe potrjene kmetijske podružnice, pri katerem bo sodeloval gospod glavni tajnik Franc Juvan kot odposlanec osrednjega odbora in bo vodil vse predpriprave. Vsi, ki se za stvar zanimajo, so prošeni, da se udeležijo zborovanja v kolikor mogoče velikem številu.

V poslano.

Kaj naj pijemo? Tako se vprašujejo sedaj v vročih mesecih vsi oni, ki so se prepričali, da alkoholične pijače ne pogasijo žeje, ker so navadno zdravju škodljive in se zato ne smejo piti v poljubnih množinah in ker so predrage. Tudi pa ni vsaka voda dobra za pitje.

Sedaj se nam torej pač zdi primerno, da opozorimo na to, da je mrzel odlitek od kuhanega Franckovega „Enrilo“ ko dodatek h kavi in njen nadomestek s sladkorjem ali tudi brez njega okusno in izvrstno sredstvo zoper žejo.

Ker ima zelo dobre lastnosti, ni nikakor potrebno, da bi se ga moralo mnogo piti; po enem kozarcu izgine žeja navadno za mnogo ur. Uživanje tega odlitka je zelo zdravo, ker kuhana voda in prijetno bridek okus tega odlitka zelo dobro dé želodcu.

To sredstvo zoper žejo je tako ceno, da si ga lahko nabavi tudi najubožnejša družina, kajti en zavojček za 12 vinarjev zadostuje za 5 do 8 litrov odlitka.

Štv. 18.414
2422

Razglas.

Na štajerski deželni vino- in sadjerejski šoli v Mariboru se razpisuje za šolsko leto 1908/09.,

t. j. s 15. septembrom 1908 več deželnih prostih mest, ki se bodo oddala.

Prošnjiki, ki prosijo za jedno ali drugo prosto mesto, morajo biti v Štajerskem pristojni in najmanj 16 let stari. Neko- lekovanim prošnjam, ki se naslovijo na štajerski deželni odbor, se morajo priložiti krstni in domovinski list, spričevalo o stavljenih kozah in zdravniško spričevalo, odpustnica iz ljudske šole in ubožno spričevalo. Prošivci morajo prošnje osebno oddati ravnateljstvu deželne vino- in sadjerejske šole v Mariboru najpozneje do 15. julija tega leta.

Oni učenci vinorejske šole, ki imajo deželna prosta mesta, se morajo zavezati s pravno veljavno obveznico, da bodo po končanih šolskih letih in po končani vojaški službi služili v gospodarstvu na Štajerskem vsaj 3 leta ali pa plačali za vsako leto, ki ga tekom tega časa preživijo izven štajerske dežele, po 200 K ravnateljstvu deželne vino- in sadjerejske šole v Mariboru za deželni zaklad. Plačniki, to so učenci, ki plačajo za hrano in pouk iz svojega letno 448 K, potem oni, ki prosijo za okrajne štipendije ali za podpore pri drugih korporacijah in praktikanti, se morajo z zgoraj omenjenimi listimi osebno zglašiti pri ravnateljstvu deželne vino- in sadjerejske šole v Mariboru. Plačnikom seveda ni treba prinesiti ubožnega spričevala.

Pri rešitvi prošenj se ozira deželni odbor v prvi vrsti na take sinove kmetijskih posestnikov, ki se po končanih študijah trajno vrnejo na domače posestvo, kar se mora v prošnji izrecno navesti.

V Gradcu, dne 12. aprila 1908.

Od štajerskega deželnega odbora.

Cena deželnih pridelkov iz Štajerskega, Avstrije in Ogrske.

Mesto	Kil	Pšenica	Rž	Ječmen	Oves	Koruza	Proso
		K v	K v	K v	K v	K v	K v
Celje ..	50	1150	1050	8—	850	8—	9—
Ormož ..	50	1050	10—	9—	950	750	8—
Gradec ..	50	—	—	—	—	—	—
Ljubno ..	50	1250	11—	825	950	850	—
Maribor ..	50	1075	975	8—	875	825	850
Ptuj ..	50	1080	1050	10—	920	8—	8—
Inomost ..	50	1365	1178	—	930	913	—
Celovec ..	50	11—	10—	—	836	872	—
Ljubljana ..	50	1250	950	9—	9—	8—	10—
Pešt ..	50	12—	10—	692	750	650	—
Solnograd ..	50	1245	1025	—	880	860	—
Dunaj ..	50	1265	1082	702	793	705	—
Line ..	50	—	—	—	—	—	—

Mesto	Kil	Ajda	Bob	Seno sladko	Seno kislo	Ržena slama	Ježna slama
		K v	K v	K v	K v	K v	K v
Celje ...	50	1050	8—	350	280	280	250
Ormož ..	50	950	10—	5—	480	4—	380
Gradec ..	50	—	—	—	—	—	—
Ljubno ..	50	—	—	450	380	350	310
Maribor ..	50	9—	9—	350	—	330	3—
Ptuj ...	50	950	8—	4—	320	350	280

(Nadaljevanje na strani 79.)

ZADRUGA.

Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, r. z. z o. p.
 Gradec, Franzensplatz št. 2.

I.

Pristojbine za podelitev službe in naše gospodarske zadruge.

Pod tem naslovom je priobčil ravnateljev namestnik in revizor König v nemškem moravskem zadružnem listu Osrednje zveze nemških gospodarskih zadrug na Moravskem in v Šleziji št. 104, dne 25. aprila 1908 zelo pregleden sestavek vseh določeb, ki veljajo za gospodarske zadruge glede pristobin za podelitev službe. Tam govori o dolžnosti plačevanja teh pristobin, o višini in načinu plačevanja pristobin za podelitev službe i. t. d.

Ker se morejo naše članice, posebno pa Raiffeisenovke, večkrat pečati s vprašanjem pristobin za podelitev službe, ponatisnemo v naslednjem dotični članek in ga priporočamo vsem našim zadružnikom, da si ga prav pozorno prečitajo.

1. Ali morajo gospodarske zadruge plačevati pristojbine za podelitev službe.

Določba 40a pristojbinske postave z dne 13. decembra pravi: „Podelitev uradnih mest ali služb za oskrbovanje trajnih in ponavljajočih se opravkov kakoršne koli vrste, ki jih opravljajo dninarji, posli, obrtni pomočniki, brez razločka, ali se je dekret o podelitvi službe, pismo, zapisnik o nastavi izpolnil le od delodajalca, ali pa od obeh strank, ali se je akt o imenovanju deponiral, ali je delodajalec fizična ali moralna oseba, ali je osebno prost pristojbin ali ne, je podvržena pristojbini, ki se zaračuna z ozirom na vsa plačila, ki so v zvezi s celoletno službo in z ozirom na § 16. postave o pristojbinah po skali III.“

Večkrat se zgodi, da se hočejo zadruge odtegniti plačevanju te pristojbine na ta način, da izvoljenega blagajnika, vodjo mlekarne, upravitelja skladišča ne nastavijo s posebnim dekretom, ampak z navadnim pismom. A to ne pomaga prav nič, kajti po izrecnem besedilu postave se mora za tako pismo plačati ravno tako pristojbina, ko za dekret o nastavi.

Drugi menijo, če je samo protokol ali zapisnik občnega zbora ali predsedstva in ni nobenega dekreta o nastavi, da jim ni treba plačati pristojbine za podelitev službe. A to je zopet krivo, kajti za zapisnik se mora ravno tako plačevati pristojbina, ko za dekret o nastavi.

Proti pristojbini za podelitev službe imamo po našem mnenju samo eno uspešno sredstvo, to je ustmena pogodba. Če ni nobene pismene pogodbe, niti pisma o nastavi, niti zapisnika o izvolitvi in se je pogodba sklenila samo ustmeno, potem ni za pri-

stojbino nobenega objekta in pristojbine ni treba plačati.

2. Kako visoka je ta pristojbina.

O tem nas pouči § 16. postave o pristojbinah. Ona pravi:

Če se je storila pogodba za določen čas (ki pa ne sme dosežati 10 let), potem se zaračuni pristojbina za celo denarno vrednost te dobe. (Tak slučaj se lahko in navadno godi pri nastavljanju izplačevavcev pri naših Raiffeisenovkah. Če se nastavi tak izplačevavec za letno plačo 260 K, potem znaša pristojbina za podelitev te službe — ker se izvoli izplačevavec na 4 leta — $4 \times 260 K = 1040 K$ po skali III, to je 7 K 50 v pristojbine).

Če velja pogodba za 10 ali več let, potem se zaračuni pristojbina od desetkratnega zneska letne plače. Če je uradnik ali uslužbenec nastavljen za celo življenje, potem se zaračuni pristojbina po desetkratnem znesku letne plače. Če pa velja pogodba do smrti dveh ali večih oseb, potem se zaračuni pristojbina po petnajstkratnem znesku letne plače. (Ta določba stopi v veljavo, kadar se kak uradnik definitivno nastavi.) Če se torej nastavi za skladišče definitiven upravitelj z letno plačo 2400 K, potem se mora plačati po skali III. pristojbina od desetkratne letne plače, to je od 24.000 K, ki znaša 150 K, če se za to, da je bil provizorično nastavljen, še ni plačala nobena pristojbina. Če pa se je že tedaj plačala, potem se plače sedaj samo razlika, ki manjka do 150 K.

Če se glasi listina na vedno službo ali če se ravna dolgotrajne službe po dobi, katero obstoja kaka za nedoločen čas ustanovljena korporacija ali zavod, potem se zaračuna pristojbina od dvajsetkratnega zneska letne plače.

Če velja pogodba za kak drugi nedoločen čas, potem se ravna pristojbina po trikratnem znesku letne plače. Ta določba velja za provizorično nastavljene uradnike. Če se torej n. pr. nastavi vodja mlekarne provizorično z letno plačo 1440 K in če se zaračuni donesek v naturalijah in službeno stanovanje z 180 K, potem se zaračuna pristojbina za podelitev službe od $3 \times 1620 K$, torej od 4860 po skali III; to znaša potem 35 K.)

Pri tem se mora paziti na to, da se ozira pri zaračunanju pristobin na vsak dohodek, ki ga nastavljenec dobiva pod katerim koli imenom (plača, tanti-jeme, odškodnina i. t. d.) po pogodbi za dobo enega leta. Kakor se vidi iz gornjega primera, se pri tem tudi upošteva letna vrednost stanovanja, kurjave, luči in doneskov v naturalijah.

Iste določbe veljajo tudi, če se izvolijo člani v načelstvo in se jim prizna

letna odškodnina. Če je pri kateri zadrugi več plačanih članov v načelstvu, se mora pristojbina plačati za vsakega posebe.

Če pride uradnik v višji plačilni razred, potem se plača pristojbina samo od one svote, za katero se je njegova plača zvišala. To gre po skali III. in zaračuna se desetkratni letni znesek, če je uradnik definitiven in trikratni, če je provizoričen. Če postane provizoričen uradnik definitiven, se mora razlika, to je od sedemkratne letne plače pristojbina doplačati. V tem slučaju pa je morala že biti plačana pristojbina od prejšnje plače.

3. Kako se naj pristojbina plačuje.

Najnavadnejši način tega plačevanja obstoji v tem, da se napravi pismena službena pogodba, kakor jo priporoča naš zastopnik gospod dr. Štefan Licht v navodilu za Raiffeisenovke. Ta službena pogodba se primerno kolekuje in kolek se prečrta ali pa se čez njega piše. S tem se izogne zadruge mnogim nadaljnim sitnostim.

Drugi način plačevanja obstoja v tem, da se dotični zapisnik o izvolitvi, naj si je že zapisnik načelniške seje ali občnega zbora, po predpisih kolekuje, kar se redkokedaj godi, a je večkrat povod, da se predpišejo plačilni nalogi ali da se zvišajo pristojbine. V večini slučajev se namreč vpiše nastava s plačo ali brez plače v dotični, nekolekovani zapisnik in če ni kolekovane službene pogodbe, potem bo seveda kmalu prišel plačilni nalog in se bo zvišala pristojbina. Torej se naj zapisnik občnega zbora pravilno kolekuje ali pa službena pogodba, ali pa se naj nič o pogodbi in nastavi ne zapiše v zapisnik!

Če znaša pristojbina za podelitev službe več ko 50 K, se lahko plača še na tretji način. Pri davkariji se naznani, da je uradnik nastavljen in da se naj določi pristojbina in potem, ko se to zgodi, se pristojbina pri davkariji lahko v gotovini plača.

Nazadnje imamo še četrti način, po katerem se lahko plačuje pristojbina. Po § 28.b postave o pristojbinah se lahko namreč izprosi dovoljenje, da se ta pristojbina plačuje brez izjeme neposredno pri davkariji in da ni treba kolekovati dotičnih listin (zapisnika ali službene pogodbe). To dovoljenje lahko daje deželna finančna oblast. To bi lahko Raiffeisenovka ali Zveza prosila za vse svoje članice, da bi lahko to pristojbino vsako leto z drugimi pristojbinami vred vplačale naravnost na davkariji. A za ta način plačevanja pristobin se nismo mogli nikdar ogreti in smo vedno priporočali način, ki ga priporoča naš zastopnik.

4. Še dva slučaja iz prakse.

V plačilnih nalogih, ki jih dobijo naši izplačevalci je pristojbina za odškodnino na podlagi zapisnika občnega zbora predpisana po skali II. in ne po skali III. To pa zaradi tega, ker se v tem slučaju dotični sklep v zapisniku ne smatra kot „poveritev službe za oskrbovanje redno se ponavljajočih opravkov“ po določbi 40. a tarifa, ampak kot „druge plačane pogodbe o službah“ po določbi 40. d tarifa, za katere pa se plačuje pristojbina po skali II.

Drugi slučaj zadeva izplačevanje remuneracij zadrugiškimi uradnikom ali funkcionarjem, ki se plačujejo, če n. pr. bilanca to dovoljuje in do katerih torej dotični nimajo prav nobene pravice. Naša Zveza je sama doživela enak slučaj in za remuneracije se nam ni zaračunala navadna pristojbina, ampak trikratna povišana pristojbina v znesku 64 K 68 v. Na naš ugovor nam je c. kr. deželno finančno ravnateljstvo v Brnu odgovorilo z odlokom z dne 8. avgusta 1901, št. 21.693, kjer pravi, da naknadna dovolitev remuneracij brez predidne pogodbe, ki bi dajala dotičnemu pravico do remuneracije, ne spada med službene pogodbe, za katere se mora po določbi 40. plačati pristojbina in da se nam za to mora vrniti plačana vsota.

Na prvi pogled se zdi, kakor bi to veljalo tudi za naše izplačevalce. To pa ni res. Kajti služba izplačevalca ali blagajnika ni častna služba, ampak plačana služba. Na občnem zboru se namreč ne določa, ali ima dotičnik pravico do remuneracije, ampak koliko remuneracije bo dobil. Ker pa ima vsak izplačevalec pravico do remuneracije, se to bistveno razločuje od zgoraj omenjenih slučajnih remuneracij.

5. Prestopki in posledice.

Menda bo za naše članice posebno zanimivo, da zvedo, kake škodljive posledice ima prestopanje teh predpisov o pristojbinah. Po § 79. postave o pristojbinah se mora za nekolekovano pogodbo o službi plačati za kazni trikratni znesek skrajšane pristojbine v kolekih. Ta trikratni znesek se imenuje zvišana pristojbina ali zvišanje pristojbine, ki obstoji v tem, da se mora plačati pristojbina v navadnem znesku, ki se potem še dvakrat poviša. Iz posebno uvaževanja vrednih vzrokov pa se lahko take zvišane pristojbine milostnim potom tudi znižajo. (Konec sledi.)

II.

Avstrijska razstava pitane živine in rib v zvezi s sejmom za stroje na Dunaju.

Od 10. do 12. aprila t. l. se je vršila na Dunaju v prostorih mestne klavnice

avstrijska razstava pitane živine in rib, v zvezi z razstavo kuncev (domaćih zajcev) in s sejmom za stroje. Povzročilo je to razstavo c. kr. poljedelsko ministrstvo, izvršila pa jo je c. kr. kmetijska družba na Dunaju.

Razstavo je otvoril dne 10. aprila t. l. ekselencija gospod poljedelski minister dr. Ebenhoch. Predsednik razstavinega odbora deželni odbornik pl. Pirkó je v svojem govoru dejal, da ima razstava dvojni namen: 1. zblížiti producente in konzumete ter izgladiti nasprotstva, ki obstojajo med obema slojema; 2. narediti domače dežele kolikor se da neodvisne od inozemstva. Veseli ga, je rekel, da je obisk razstave najboljši porok za bodočnost. Tretji namen razstave obstoji v tem, da olajša preskrbovanje z živili za velika mesta, pred vsem za Dunaj in da je naredi za veliko večino konzumentov bolj ugodno.

Na razstavo je bilo poslanih 1020 glav goved, 1676 svinj in 221 ovac. Na razstavo kuncev je bilo poslanih 644 kuncev. Ribe so bile razstavljene v 163 akvarijih.

Za premije je bilo na razpolago zelo mnogo častnih nagrad, državnih nagrad, srebrnih in bronastih kolajn, častnih diplom, priznanj in denarnih nagrad v znesku 9285 K. Kar se tiče razstave svinj, je pokazala, da je v svinjereji Nižja Avstrija gotovo na prvem mestu.

Kmetijska posredovalnica za prodajo živine je prodala živine za 333.574 K 65 v. Cena je bila pri volih od 76 do 116 K, bikih od 70 do 104 K, kravah od 68 do 108 K, svinjah od 80 do 132 K, ovcah od 40 do 72 K, teletih 100 K za 100 kg žive teže. Reči se mora, da te cene niso bile ravno neugodne.

(Avstrijski zadrugiški list.)

III.

Izkaz o kontokorentnem poslovanju zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem meseca marca 1908. (Promet z denarjem in blagom).

A. Posojilnice.

Posojilnice	Konto vloge				Konto kredita			
	Povračila vlog		Vloge		Krediti		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 29. februarja 1908	—	—	7,215.246	27	2,116.785	08	—	—
Promet marca 1908	246.575	42	341.878	42	116.250	82	102.530	26
Skupaj	246.575	42	7,557.125	26	2,233.035	90	102.530	26
Proč vračila	—	—	246.575	99	102.530	26	—	—
Stanje dne 31. marca 1908	—	—	7,310.549	84	2,130.405	64	—	—

B. Druge kmetijske zadruge in društva.

Kmetijske zadruge in društva	Konto vloge				Konto kredita			
	Povračila vlog		Vloge		Krediti		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 29. februarja 1908	—	—	2.437	20	552.680	24	—	—
Promet marca 1908	1.037	—	50	—	23.013	—	11.926	78
Skupaj	1.037	—	2.487	20	574.693	24	11.926	78
Proč vračila	—	—	1.037	80	11.926	78	—	—
Stanje dne 31. marca 1908,	—	—	1.450	40	562.766	46	—	—

Ves promet posojilnih društev zveze meseca marca 1908	K	807.235.49
Ves promet ostalih gospodarskih zadrug in društev meseca marca 1908	"	35.026.78
Stanje vseh vlog koncem marca 1908	"	7,312.000.24
Stanje vsega kredita " " 1908	"	2,693.272.10
Uvoz blaga v marca 1908	"	454.972.79
Izvoz " " " 1908	"	380.666.92
Skupni promet v marca 1908	K	835.639.71

Število pridruženih posojilnih društev koncem marca 1908: 263.
Število ostalih pridruženih gospodarskih zadrug in društev koncem marca 1908: 62.

K 8.—; pšenična slama od K 6.80 do K 7.80, ječmena slama od K —.— do K —.—; ovsena slama od K —.— do K —.—; ježna slama od K —.— do K —.—.

Sejm z rogato živino dne 7. maja 1908. Prignalo se je 335 volov, 149 bikov, 590 krav, 150 živih telet, pripeljalo se je — mrtvih telet, — svinj, — drobnice in 219 konj.

Izvoz na Nižje Avstrijsko: — volov 20 bikov, — krav, — telet; na Gornje Štajersko 90 vola, 32 bikov, 78 krav, — telet; Predarlberško: 1 volov, 15 bikov, 40 krav, — telet; v Nemčijo: 7 volov, — bikov, — krav, — telet;

v Švico: 14 volov, 14 bikov, — krav, — telet; Solnograd: — volov, — bikov, — krav, — telet; na Ogrsko: — volov, — bikov, — krav, — telet; v Trst: 2 volov, 5 bikov, 238 krav, — telet; na Češko: — volov, — bikov, 11 krav, — telet; v Moravsko: — volov, — bikov, — krav, — telet.

Cena je bila za 100 kilogramov žive teže: klavni voli, tolsti od K 74.— do K 86.— (izjemoma K 90.—), poltolsti od K 68.— do K 72.—, suhi od K 58.— do K 66.—; voli za pitanje od K 66.— do K 72.—; klavne krave, tolste od K 56.— do K 62.—, poltolste od K 46.— do K 54.—, suhe od K 30.— do

Tržna poročila.

(Nadaljevanje.)

Graško tržno poročilo.

Sejm s krmo in slamo od 13. aprila do 19. aprila 1908. Pripeljalo se je 51 vozov s 480 meterskimi stoti slame in 17 vozov s 135 meterskimi stoti slame; sejm je bil slabše obiskan kakor pretečni teden. Cene so bile naslednje: Seno, kisló od K 7.— do K 8.40, sladko od K 7.20 do K 8.60; ržena slama od K 7.— do

K 44.—; biki od K 56.— do K 72.—; dojne krave do 4. teleta od K 60.— do K 70.—, čez 4. tele od K 48.— do K 58.—; breje od K 48.— do K 64.—; mlada živina od K 60.— do K 76.—. Za 1 kilogram mrtve teže: telet do K —.— do —.—; svinje od K —.— do K —.—; pitanske svinje od K —.— do K —.—

Sejm klavne živine dne 8. maja 1908. Zaklana živina: 1250 telet, 1784 svinj, 64 komadov drobnice.

Cena klavne živine za 1 kilogram: teleta od K —.84 do K —.90; teleta Ia (izjemna cena) od K —.92 do K 1.—; nemške mesne svinje od K 1.20 do K 1.24; nemške pitanske svinje od K 1.08 do K 1.14; ogrske pitanske svinje Ia od K —.— do K —.—; ogrske pitanske svinje IIa od K 1.12 do K 1.16; mesne svinje od K 1.10 do K 1.20 bosnjaške pitanske svinje, debele, od K —.— do K —.—; bosnjaške pitanske svinje, suhe od K —.— do K —.—; ovce od K —.76 do K —.88; kozlički in jagnjeta od K 5.— do K 7.—.

Letni in živinski sejmi na Štajerskem.

Sejmi brez zvezdic so letni in kramarski sejmi; sejmi, znamenovani z zvezdico (*) so živinski sejmi, sejmi z dvema zvezdicama (**) pomenijo letni in živinski sejmi.

Dne 25. maja pri Sv. Filipu-Verače**, okr. Kozje; pri Sv. Vrbanu**, okr. Ptuj; v Rogatcu*; Murecku*; v Svetini**, okr. Celje; v Vitanju**, okr. Konjice; v Lučah**, okr. Gornji Grad; v Ivnicu*; v Jarenini*, okr. Maribor; v Slivnici*, okr. Maribor; na Gornji Poljskavi, okr. Maribor; v Studenicih*, okr. Slov. Bistrica; v Ormožu**, pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.**, okr. Ptuj; v Arvežu**; v Lipnici*.

Dne 26. maja v Ormožu (svinjski sejem).

Dne 27. maja v Mariboru*; v Imenem (sejem s ščetinarji), okr. Kozje; v Konjicah**; v Rogatcu*; na Ptuj (sejem s ščetinarji); na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Gradcu*.

Dne 30. maja na Ptujski gori**, okr. Ptuj; v Brežicah (svinjski sejem).

Dne 1. junija v Poljčanah**, okr. Slov. Bistrica; v Ormožu*; v Olimju**, okr. Kozje; v Rajhenburgu**, okr. Sevnica; v Sopotu**, okr. Brežice; v Velenju**, okr. Šoštanj; pri Sv. Lenartu*, okr. Slovenji Gradec; v Celju*.

Dne 2. junija v Ormožu (svinjski sejem); v Rogatcu (sejem z veliko živino); v Radgoni*.

Dne 3. junija na Ptuj (sejem s konji, govedom in ščetinarji); v Imenem (sejem s ščetinarji), okr. Kozje; v Lučanih (sejem z drobnico), okr. Arvež.

Dne 4. junija v Slovenski Bistrici**; na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Artiču**, okr. Brežice; v Gradcu (sejem z rogato živino in konji).

Dne 5. junija na Spodnji Poljskavi (svinjski sejem) okr. Slovenska Bistrica.

Dne 6. junija na Bregu pri Ptuj**; na Starih Svetih Gorah**, okr. Kozje; v Brežicah (svinjski sejem).

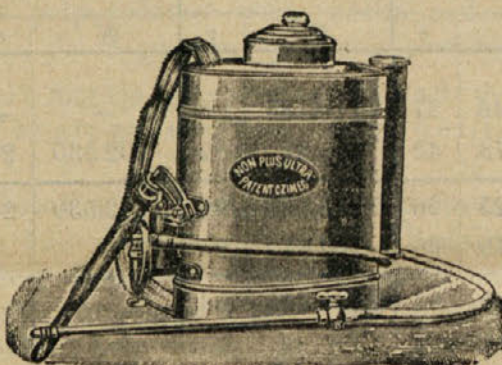

Oznanila „Gospodarskega Glasnika“ za Štajersko.

„Non plus ultra“ Trsna in drevesna škropilnica

Patent G. Czimeg

Popolnoma iz bakra in medi, sesalka se lahko s tem, da odvijemo dva vijaka, v dveh minutah vzame narazen, vsak del se lahko zamenja in vedno na novo kupi. Dobi se pri imejtelju patenta in izdelovavcu:

Robertu Gugl GRADEC Jakominiplatz 20.

Anton Löschnigg

veletržec s papirjem, Gradec, Griesgasse 4

priporoča:

Debeli papir za vlaganje v sode in zaboje za jabolka. Zavojni papir za namizno sadje. Fino papirjevo volno za opremljanje in zavijanje jabolčnih jerbasaov in zabojev. Bele in barvaste zrezke svilene papirja za nalaganje. Etikete, servijete in vrečice za sadje. Pravi pergamentni zavoj v zvitkih za prošiljanje sadja, perotnine, grozdja, sira, nadalje Hofhelmske in dunajske pase za lovljenje mrčesa, lim in naliman papir v zvitkih za lovljenje gosenic.

40a—24

Vzorci in ceniki na razpolago.

Novo! Prekaša vse sisteme.

Ia. tvrdkam se dajejo zastopstva v tu- in inozemstvu patentiranih novih aparatov za pokončevanje rastlinskih škodljivcev.

Drevesne in trsne škropilnice

tudi za karbolinej

z dolgotrajnim curkom, samodelne, nahrbtnne, vse z automati za regulacijo pritiska. 136a—5

Nechvilejev novi sistem in nova metoda prihrani mnogo dela, materijala in moči.

Cenike pošilja na zahtevo

Franc Nechvile

tvornica za vinorejske, kletarske stroje in kovinske izdelke

Dunaj, V/1, Margaretensstraße 98. U

Trsne vezi

potrebščine zoper peronosporo in za kletarstvo

pošilja v izborni kakovosti in za brezkonkurenčne cene 167a—3

Gummiwarenhaus „Zum Indianer“

Herrengasse 28 Gradec, Herrengasse 28

Telefon 1179.

Vzorci in izjemne cene dragevolje na razpolago.

Pristen je Thierryjev balzam

le z nuno kot varstveno znamko. Pošilja se najmanj 12 polozelenih, 6 celih ali 1 patent-družinska steklenica 191a—13 za K 5.—. Zavoj prost.

Thierryjevo centifolijino mazilo

Najmanj se pošlje 2 dozi za K 3.—. Zavoj prost. Povsodi priznana najboljša domača sredstva zoper žledčeve težave, zgago, krče, kašelj, sluzavost, vnetje, rane, praske i. t. d.

Naročilo ali nakaznica se naj naslovi na:

A. Thierry, lekarna „pri angelju varhu“, Pregrada pri Rogatcu

Dobi se tudi v mnogih lekarnah.

Pijačo zoper žejo

blagodejno, okusno,

1/2 litra s sladkorjem okoli 2 v

si lahko vsakdo napravi

z zavretkom Franckovega Enrilo;

mrzel gasi žejo

topel greje želodec

in se je vedno dobro obnesel.

X 9857, 9:7 I. W.

163a—3

Gospodje

naročevalci

se uljudno naprosijo, da se pri naročevanju blaga sklicujejo na naš list.

Št. 92.

Razpis.

Okrajni odbor v Sevnici je v dogovoru z okrožnim načelnikom letošnje splošno zborovanje živinogledne komisije za licenciranje in premiranje plemenskih bikov za vse občine sodniškega okraja Sevnškega dol čil na dan:

30. maja 1908

dopolodne ob 10. uri na živinskem sejmišču v Sevnici.

Licencirani bodo le plemenski biki muriškodolskega, muredolskega in pa s tema pasmama mešanega domačega plemena. Za premije določeno je 7 daril in sicer:

1 državno darilo v znesku . . .	70 K
1 deželno „ „ „ . . .	40 „
1 „ „ „ „ . . .	30 „
1 „ „ „ „ . . .	20 „
1 okrajno „ „ „ . . .	16 „
1 „ „ „ „ . . .	14 „
1 „ „ „ „ . . .	10 „

Vsem lastnikom plemenskih ali za plemo določenih bikov se naroči, naj ob dolčenem času za gotovo pripelejo svoje bike k prigledovanju.

Okrajni odbor v Sevnici, dne 30. aprila 1908.

195—1

Načelnik:

M. Starkl.

Skozi 14 let

dobro preskušeno

klajno apno

pošilja najceneje samo 44a—5

Michael Barthel & Co.

Dunaj X/3.